

Conglomerat

El Bages s'enorgulleix dels seus dos parcs naturals, el de Montserrat i el de Sant Llorenç del Munt i serra de l'Obac, situats al sud de la comarca i separats entre ells per la vall del Llobregat. Ambdós són massissos enlairats constituïts per roca conglomerada o conglomerat. No són pròpiament muntanyes elevades per forces orogèniques, sinó relleus mantinguts per la consistència i potència de la roca, mentre s'erosionaven els terrenys al seu entorn.

El conglomerat és el tipus de roca sedimentària formada per còdols arrodonits de totes mides i composició variada, com els que trobaríem a la vora d'un riu arrossegats i dipositats pel corrent, englobats en una matriu de sorra i argila que es manté compacta mercès a una cimentació normalment de natura calcària. Tal com la calç dissolta a l'aigua precipita a les aixetes, a les fonts i als degotalls, amb milers o milions d'anys la calç dipositada per l'aigua acaba per cimentar els còdols d'una terrassa fluvial —és el cas del Puigberenguer— o de grans deltes com els que al període Eocè -35 milions d'anys enrere— hi havia on ara s'enlairen Montserrat i Sant Llorenç del Munt. L'origen d'aquests massissos es troba magníficament explicat, amb plànols, esquemes i fotos interpretades, als capítols d'història geològica i de geomorfologia de l'espai web *El Medi Natural del Bages*. Imprescindibles.

Els dos parcs naturals comparteixen un origen geològic paral·lel, simultani a pocs quilòmetres un de l'altre. Però mentre el relleu de Montserrat és intricat com cap altre al món, amb parets vertiginoses altíssimes, serrats aïllats per canals i agulles tornejadades per l'erosió, Sant Llorenç del Munt manté carenes, les parets de roca en general no hi són tan altes i no hi ha cap regió d'agulles. Es tracta de parcs naturals germans, però no bessons. Us heu preguntat mai el perquè d'aquesta diferència de relleu? Perquè Sant Llorenç del Munt i el Montcau no són tan enrevessats com Montserrat?

La raó principal és una subtil diferència entre els conglomerats d'un i altre lloc. El conglomerat per excel·lència té còdols de diverses menes i colors, els més habituals de gres, de calcària i de quars. Al Montcau hi ha també còdols de granit que, quan queden exposats, acaben per disgregar-se i deixar el motlle còncav a la matriu de la roca. Aquesta matriu conté argila que dona color rogenc al conjunt de la roca, sobretot a les superfícies de fractura recent. En tot el gruix de conglomerat, hi ha nivells amb més argila i menys còdols, o directament només d'argila i sorra. Les capes més argiloses o sorrenques faciliten l'erosió; si són gruixudes es formaran replans i balmes amb terres i sostres de conglomerat dur, si són estretes sécs i un perfil de la roca com el d'una panxa amb *mitxelins*. Montserrat és essencialment així, conglomerat homogeni de dalt a baix travessat només per bandes argiloses.

En canvi, Sant Llorenç del Munt, a més de ser una àrea més extensa, incorpora una variant. Enmig del gran paquet de conglomerat rogenc, es distingeixen quatre nivells de conglomerat més clar que sobresurten al relleu. Es tracta de conglomerats íntegrament calcaris, tant pel que fa als còdols com a la matriu que no conté pràcticament sorra ni argila, sinó només ciment calcari. No tenen cap matís rogenc. Els conglomerats calcaris, mercès al seu ciment més dur, es resisteixen més a l'erosió i formen arestes i angles en comptes de relleus arrodonits. Aquests estrats de conglomerat calcari han mantingut les carenes de Sant Llorenç del Munt i han impedit que l'erosió enfonsés més el terreny o que aïllés monòlits com els de Montserrat. S'observen bé aquests estrats de conglomerat calcari d'arestes cantelludes a la base de la Roca Falconera prop del coll d'Estenalles, al cim de la Roca Salvatge prop de la casa de l'Obac, a la llarga carena del Emprius, al volt de La Mola i als vessants est i nord del Montcau a un nivell per sota del coll d'Estenalles. Als massís de Sant Llorenç del Munt hi ha dos tipus de cims: els arrodonits com el Montcau, el Cortins, el turó de la Pola o el Paller de Tot l'Any, fets de conglomerat estàndard comparable al patró de Montserrat, i els plans com el turó de l'Espluga, el Quarto de Reixa i el Castellsapera, mantinguts per un dels estrats de conglomerat calcari.

A Montserrat, al no haver-hi cap estrat diferenciat de conglomerat íntegrament calcari, tampoc hi ha cap cim pla, ni carena llarga, les grans esquerdes o diàclasis poden ser més profundes i l'erosió té més camp per córrer. Sant Llorenç del Munt durarà més que Montserrat; però qui sap si quedarà algú per explicar-ho.

Text i fotos: JORDI BADIA

Fotos pàgina anterior:

A la foto de dalt, les imponents parets septentrionals de Montserrat, una tirada de més de 300 metres de conglomerat uniforme.

A la foto de baix, el vessant est del Montcau i, darrera, el cim de Cortins, la carena de l'Obac i més enllà Montserrat. A mitja alçada de la imatge, destaca la singularitat d'un estrat d'uns 3-4 metres de potència que dona fractures verticals i que s'estén per tota l'àrea; és el conglomerat calcari que més contribueix a sostenir el relleu. Llevat d'aquest estrat més clar, les formes són arrodonides, com escau al conglomerat. Entre l'estrat de conglomerat calcari i el capdamunt del Montcau s'observa un marcadíssim séc d'erosió facilitat per una capa argilosa prima, que es repeteix al Cortins.